

PÄÄTÖKSET

KOMISSION PÄÄTÖS,

annettu 9 päivänä kesäkuuta 2010,

valtioneuvosta C 1/09 (ex NN 69/08), jonka Unkari on myöntänyt MOL Nyrt:lle

(tiedoksiannettu numerolla K(2010) 3553)

(Ainoastaan unkarinkielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2011/88/EU)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 108 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

ottaa huomioon komission päätöksen aloittaa perussopimuksen 108 artiklan ⁽¹⁾ 2 kohdassa tarkoitettu menettely, joka koskee valtioneuvosta C 1/09 (ex NN 69/08) ⁽²⁾,

on pyytänyt edellä mainittujen artiklojen mukaisesti asianosaisia esittämään huomautuksensa ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

I MENETTELY

- (1) Marraskuun 14 päivänä 2007 vastaanottamansa kantelun perusteella komissio aloitti 13 päivänä tammikuuta 2009 muodollisen tutkintamenettelyn toimenpiteistä, jota Unkari toteutti Unkarin julkisen öljy- ja kaasusakeyhtiön (Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., jäljempänä 'MOL') eduksi ja joiden väitettiin olevan valtioneuvosta.
- (2) Unkari toimitti 8 päivänä huhtikuuta 2009 huomautuksensa menettelyn aloittamista koskevasta komission päätöksestä.

⁽¹⁾ Joulukuun 1 päivänä 2009 EY:n perustamissopimuksen 87 artiklasta on tullut Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä "SEUT-sopimus", 107 artikla ja perustamissopimuksen 88 artiklasta SEUT-sopimuksen 108 artikla. Kyseiset kaksi määräyskokonaisuutta ovat asiasisällöltään samanlaiset. Viittauksia SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklaan on tässä päätöksessä pidettävä soveltuvin osin viittauksina perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklaan.

⁽²⁾ Komission päätös 20089/C 74/05 (EUVL C 74, 28.3.2009, s. 63).

- (3) Päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 28 päivänä maaliskuuta 2009 ⁽³⁾. Huomautuksia vastaanotettiin kahdelta asianosaiselta, MOL:ltä ja Unkarin kaivosteollisuusjärjestöltä (Magyar Bányászati Szövetség), 27 päivänä huhtikuuta 2009.
- (4) Komissio toimitti huomautukset Unkarille 2 päivänä kesäkuuta 2009 päivätyssä kirjeessään. Unkari ilmoitti 3 päivänä heinäkuuta 2009 päivätyssä kirjeessään, ettei sillä ollut kommentoitavaa asianomaisten huomautuksiin.
- (5) Komissio pyysi Unkarin viranomaisilta lisätietoja 21 päivänä syyskuuta 2009 ja 12 päivänä tammikuuta 2010, ja Unkari vastasi 19 päivänä lokakuuta 2009 ja 9 päivänä helmikuuta 2010 päivätyissä kirjeissään.

II EDUNSAAJA

- (6) MOL on Budapestissa, Unkarissa, toimiva yhdistetty öljy- ja kaasuyhtiö. MOL:n ydinliiketoiminnat Unkarin markkinoilla ovat seuraavat: raakaöljyn ja maakaasun etsintä ja tuotanto, kaasutuotteiden valmistus, raakaöljytuotteiden jalostus, kuljetus, varastointi ja jakelu vähittäis- ja tukku-markkinoilla, maakaasun siirto sekä olefiinien ja polyolefiinien tuotanto ja myynti. Lisäksi MOL-konsernilla, johon MOL kuuluu, on useita muita tytäryhtiöitä Unkarissa ja muissa maissa. ⁽⁴⁾
- (7) Unkarissa ja Slovakiassa MOL-konserni on markkinajohtaja jokaisella ydintoimialallaan. Vuonna 2008 ⁽⁵⁾ MOL:n liikevaihto oli noin 6,8 miljardia euroa ja MOL-konsernin noin 13 miljardia euroa. Samana vuonna yhtiöiden liikevoitot olivat samassa järjestyksessä 400 miljoonaa euroa ja 732 miljoonaa euroa.

⁽³⁾ Ks. alaviite 2.

⁽⁴⁾ Esimerkkejä ovat TVK (yksi Unkarin johtavista kemianteollisuuden yhtiöistä), Slovnaft (slovakialainen öljy-yhtiö) ja Roth (itävaltalainen vähittäis- ja tukkukauppayhtiö). Konserni toimii lisäksi kroatialaisen INA-yhtiön strategisena kumppanina.

⁽⁵⁾ http://www.molgroup.hu/en/investors/financial_reports/

III TOIMENPITEEN KUVAUS

Kaivoslaki

- (8) Kaivos- ja louhintatoimintaa Unkarissa sääntelevät yleiset säännöt on vahvistettu vuoden 1993 kaivoslaissa⁽⁶⁾ (jäljempänä 'kaivoslaki'), joka koskee myös hiilivetyjen (eli raakaöljyn ja maakaasun) tuotantotoimintaa (etsintää, porausta ja tuotantoa).
- (9) Laissa erotellaan kaivos- ja louhostoiminta sen mukaan, harjoitetaanko sitä i) toimiluvan⁽⁷⁾ vai ii) luvan⁽⁸⁾ nojalla.

— *Toimiluvan* yhteydessä ministeri, jonka toimivaltuuksiin kaivostoiminta kuuluu, (jäljempänä 'toimivaltainen ministeri') tekee sopimuksen⁽⁹⁾ sen tarjoajan kanssa, joka on voittanut "rajoitetun alueen" hyödyntämisestä järjestetyn avoimen tarjouskilpailun⁽¹⁰⁾.

— Menettely on erilainen "avoimilla alueilla"⁽¹¹⁾, joilla kaivosviranomaisen on pakko myöntää lupa kaivosoikeuksien harjoittamiseen, jos hakija täyttää laissa määritellyt edellytykset⁽¹²⁾.

- (10) Kaivoslain määritelmän mukaisesti⁽¹³⁾ rajoitetut alueet on varattu kaivostoiminnan harjoittamiseen toimiluvan nojalla. Vastaavasti muut kuin rajoitetut alueet ovat avoimia alueita. Unkarin antaman selvityksen mukaan alkuperäisenä tarkoituksena oli luokitella kaikki kentät rajoitetuiksi alueiksi, joita hyödynnetään toimilupien nojalla. Avoimet alueet, joilla on vähemmän mineraaleja, olisivat jääneet poikkeukselliseksi. Viimeksi mainittujen tapauksissa kenttien arvot oletettiin pienemmiksi, eikä niistä odotettu saatavan tarjouksia avoimessa tarjouskilpailussa.

- (11) Kaivoslaissa säädetään niin ikään, että mineraalivarojen hyödyntämisestä on maksettava valtiolle kaivosmaksu, jonka suuruus on tietty prosenttiosuus tuotettavien mineraalien arvosta⁽¹⁴⁾. Kaivosmaksu vaihtelee sovellettavan järjestelyn mukaan:

— *Toimilupien* yhteydessä kaivosmaksun suuruus määritellään toimilupasopimuksessa⁽¹⁵⁾.

⁽⁶⁾ 1993. évi XLVIII. Törvény a bányászatról (laki N:o XLVIII/1993 kaivostoiminnasta).

⁽⁷⁾ Kaivoslain 8 §.

⁽⁸⁾ Kaivoslain 5 §.

⁽⁹⁾ Kaivoslain 12 §.

⁽¹⁰⁾ Kaivoslain 10 §.

⁽¹¹⁾ Kaivoslain 5 §:n 1 momentin a kohta.

⁽¹²⁾ Kaivoslain 5 §:n 4 momentti.

⁽¹³⁾ Kaivoslain 9 §.

⁽¹⁴⁾ Kaivoslain 20 §:n 1 momentti.

⁽¹⁵⁾ Kaivoslain 20 §:n 11 momentti.

— *Luvanvaraisen* mineraalien tuotannon yhteydessä maksusta säädetään kaivoslaissa⁽¹⁶⁾. Tammikuuhun 2008 saakka luvanvaraisen hiilivetyjen tuotannon kaivosmaksu oli 12 prosenttia, kun kentät oli otettu tuotantoon 1 päivän tammikuuta 1998 jälkeen, ja J prosenttia, jos kentät oli otettu tuotantoon ennen 1 päivää tammikuuta 1998⁽¹⁷⁾. Prosenttiluku J oli laskettava kaavasta, joka perustui kaasunhinnan kehitykseen sekä tuotannon määrään ja arvoon. Sen vähimmäisarvoksi määrättiin 12 prosenttia.

Kaivoslain 26/A §:n 5 momentti

- (12) Kaivoslain 26/A §:n 5 momentissa säädetään, että jollei luvanvarainen kaivosyhtiö aloita tuotantoa viiden vuoden kuluessa kaivosviranomaisen myöntämän luvan päiväyksestä, kaivosoikeudet peruutetaan⁽¹⁸⁾.

- (13) Tässä pykälässä säädetään lisäksi mahdollisuudesta pidentää määräaika sopimalla asiasta toimivaltaisen ministerin ja kaivosyhtiön kesken⁽¹⁹⁾. Pykälässä säädetään kolmesta erilaisesta maksusta, jotka on suoritettava kaivosoikeuksien pidentämisen johdosta:

a) ensinnäkin käyttöön ottamattomista kentistä on maksettava pidennysmaksua, kunnes toiminta varsinaisesti alkaa, enintään 1,2 kertaa alkuperäisen kaivosmaksun verran käyttäen perusteena laissa säädettyä oletettua mineraalimäärää, sillä maksu on suoritettava ennen kuin mitään varsinaista toimintaa on kentällä järjestetty;

⁽¹⁶⁾ Kaivoslain 20 §:n 2–7 momentti.

⁽¹⁷⁾ Erilaisille mineraaleille, esimerkiksi kiinteille mineraaleille, on säädetty erilaiset maksut.

⁽¹⁸⁾ Kaivoslain 26/A §:n 5 momentti kuuluu seuraavasti: "kaivosyhtiön tulee aloittaa tuotanto [...] viiden vuoden kuluessa kaivoskentän perustamisesta. Kaivosyhtiö voi enintään kerran pyytää kaivosviranomaisesta pidentämään määräaika korkeintaan viidellä vuodella. Kaivosyhtiön on suoritettava maksu hyväksytystä pidentämisestä. Mineraaliraaka-aineen määrä, joka toimii perustana maksulle, sekä arvon perusteella maksettavan kaivosmaksun prosenttimäärä määritellään ministerin ja kaivosyhtiön kesken tehtävässä sopimuksessa suuremmaksi kuin soveltamishetkellä sovellettava prosentti mutta enintään 1,2-kertaiseksi alkuperäiseen suuruuteen nähden. Kaivosviranomaisen tekee päätöksen määräajan pidentämisestä. Päätöksessä on mainittava sopimuksessa määritellyn maksuvelvollisuuden suuruus. Kaivosyhtiölle voidaan myöntää määräajan pidennys useammalle kuin kahdelle kaivoskentälle samalla kertaa, jos suuremman kaivosmaksun soveltaminen määräajaltaan pidennettyihin kaivoskenttiin kattaa kaikki kaivosyhtiön kaivospaikat, jotka mainitaan vähintään viisi vuotta voimassa olevassa sopimuksessa. Mikäli pyydetään pidentämään yli viiden kaivoskentän määräaika, ministerin ja kaivosyhtiön kesken tehdyllä sopimuksella korotetun kaivosmaksun lisäksi voidaan määrittää myös täydentävä kertaluonteinen maksu, jonka suuruus on 20 prosenttia korotetun kaivosmaksun nojalla maksettavasta määrästä."

⁽¹⁹⁾ Ks. alaviite 18.

- b) toiseksi pidennysmaksua on sovellettava kaikkiin yhtiön kaivoskenttiin, mikäli pidennys koskee useampaa kuin kahta kaivoskenttää;
- c) kolmanneksi voidaan veloitaa kertamaksu, mikäli pidennys koskee useampaa kuin viittä kaivoskenttää ⁽²⁰⁾.

Sopimuksen pidentäminen MOL:n ja Unkarin valtion kesken

(14) MOL haki 19 päivänä syyskuuta 2005 kaivosoikeuden pidennystä 12 hiilivetykentälle, joille se oli aikaisemmin saanut luvan mutta joilla se ei ollut aloittanut tuotantoa määräajassa. MOL ja ministeri tekivät 22 päivänä joulukuuta 2005 kaivoslain 26/A §:n 5 momentin nojalla pidennys sopimuksen seuraavien ehtojen:

- a) Pidennysmaksu: Hakemuksen kohteena olleita 12:ta kaivoslupaa pidennettiin viidellä vuodella (eli MOL:llä oli tuolloin vielä viisi vuotta aikaa aloittaa tuotanto kentillä). Pidennysmaksu määrättiin jokaiselle viisivuotisen pidennysjakson vuodelle käyttäen 12 prosentin suuruista kaivosmaksua, joka tuolloin oli voimassa, ja kerrointa ("c"), joka vaihtelee välillä 1,020–1,050. Näin saatiin seuraavassa taulukossa 1 luetellut pidennysmaksut ⁽²¹⁾. Pidennysmaksu määrättiin viisivuotiselle pidennysjaksolle. Mikäli kentät otetaan käyttöön, määrättyä maksua on sovellettava pidennyksen kohteena olevien kenttien kaivosmaksuna 15 vuotta pitkän jakson loppuajan ⁽²²⁾.

Taulukko 1

Pidennys sopimuksessa määrättyt maksut

Vuosi	Alkuperäinen maksu × c	Pidennysmaksu käyttämättömille kentille/Korotettu maksu kaikille kentille
1	12 % × 1,050	12,6 %
2	12 % × 1,038	12,456 %
3	12 % × 1,025	12,3 %
4	12 % × 1,020	12,24 %
5	12 % × 1,020	12,24 %
6–15	12 % × 1,020	12,24 %

- b) Korotetun maksun ulottaminen koskemaan kaikkia kaivoskenttiä: Koska kaivosoikeuden pidentämistä oli haettu useammalle kuin kahdelle kaivoskentälle, kor-

⁽²⁰⁾ Enintään 20 prosenttia korotettuun kaivosmaksuun perustuvasta määrästä.

⁽²¹⁾ Pidennys sopimuksen 1 §.

⁽²²⁾ Pidennys sopimuksen 3 §.

otettua maksua (joka on yhtä suuri kuin pidennysmaksu, kuten taulukosta 1 ilmenee) on sovellettava seuraavien 15 vuoden ajan eli vuoteen 2020 asti kaikkiin MOL:n luvanvaraisiin kenttiin, jotka on otettu käyttöön 1 päivän tammikuuta 1998 jälkeen. Ennen 1 päivää tammikuuta 1998 käyttöön otettuihin kenttiin sovelletaan kerrointa J, joka kerrotaan c:llä ⁽²³⁾.

- c) Kiinteä kaivosmaksu: Osapuolet sopivat niin ikään nimenomaisesti, että määrättyä kaivosmaksua on sovellettava sopimuksen koko voimassaoloajan (eli vuoteen 2020 asti) kaivoslain mahdollisista muutoksista riippumatta ⁽²⁴⁾.

- d) Kertamaksu: Koska kaivosoikeuden pidennystä oli haettu useammalle kuin viidelle kaivoskentälle, sopimuksessa määrättiin myös 20 miljardin Unkarin forintin ⁽²⁵⁾ kertamaksusta ⁽²⁶⁾.

- e) Irtisanomislauseke: Sopimuksessa määrätään, ettei sitä voida muuttaa yksipuolisesti (vaan ainoastaan kummankin sopimuspuolen päätöksellä). Sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen vain MOL:n omistuksen muuttuessa (vähintään 25 % osakkeista).

- (15) Kaivosviranomaisen pidensi 23 päivänä joulukuuta 2005 tekemällään päätöksellä MOL:n kaivosoikeuksia hakemuksen kohteena olevilla 12 kentällä ja ulotti korotetun maksun koskemaan kaikkia yhtiön kenttiä.

Kaivoslain muutokset luvan nojalla myönnetystä kaivosoikeudesta kannettavaan kaivosmaksuun

- (16) Kaivoslain muutoksella ⁽²⁷⁾, joka tuli voimaan 8 päivänä tammikuuta 2008 ⁽²⁸⁾, jäljempänä 'vuoden 2008 muutos', kaivosmaksua korotettiin huomattavasti tiettyjen hiilivetyluokkien osalta. Muunlaisten mineraalien kaivosmaksuun muutoksella ei ollut vaikutusta. Muutoslain 5

⁽²³⁾ Pidennys sopimuksen 4 §.

⁽²⁴⁾ Pidennys sopimuksen 9 §:ssä määrätään, että kaikki kaivosmaksun määrään vaikuttavat tekijät säilyvät muuttumattomina sopimuksen koko voimassaoloajan.

⁽²⁵⁾ Noin 76 miljoonaa euroa EKP:n EUR–HUF-vaihtokurssilla (263) 16 päivänä huhtikuuta 2010. Tässä päätöksessä kaikki forinttien muunnokset euroiksi on tehty tällä kurssilla.

⁽²⁶⁾ Pidennys sopimuksen 6 §.

⁽²⁷⁾ Muutokseen viitattiin menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä "vuoden 2008 muutoksena". Unkarin viranomaiset huomauttivat toimittamisensa tiedoissa, että parlamentti hyväksyi muutoksen vuonna 2007. Jotta nimitykset olisivat johdonmukaisia menettelyn aloittamista koskevan päätöksen kanssa, 8 päivänä tammikuuta 2008 voimaan tulleesta kaivoslain muutoksesta käytetään vastakin nimitystä "vuoden 2008 muutos". Samalla tavoin 23 päivänä tammikuuta 2009 voimaan tulleeseen muutokseen viitataan tässä päätöksessä nimityksellä "vuoden 2009 muutos".

⁽²⁸⁾ Laki N:o CXXIII/2007.

§:ssä säädetään eriytetystä kaivosmaksusta sen mukaan, i) milloin kaivoskenttä on otettu käyttöön, ii) paljonko hiilivetyjä kentällä tuotetaan ja iii) mikä raakaöljyn hinta tuolloin on.

- Kentille, jotka otettiin käyttöön 1 päivän tammikuuta 1998 ja 1 päivän tammikuuta 2008 välisenä aikana, määrättiin 30 prosentin kaivosmaksu.
- Kenttiin, jotka on otettu käyttöön 1 päivän tammikuuta 2008 jälkeen, sovelletaan eriytettyjä maksuja (12, 20 tai 30 %) sen mukaan, paljonko niillä tuotetaan hiilivetyjä.
- Ennen 1 päivää tammikuuta 1998 käyttöön otettuihin kenttiin sovelletaan kerrointa J, jonka vähimmäisarvoksi on määritelty 30 prosenttia.

Lisäksi kaikkiin näihin maksuihin sovelletaan lisämaksua raakaöljyn hinnan perusteella: + 3 prosenttia, jos raakaöljyn hinta ylittää 80 USD/barreli tai + 6 prosenttia, jos hinta ylittää 90 USD/barreli (jäljempänä 'Brent-lisä-

maksu'). Esimerkiksi vaikeisiin tuotanto-olosuhteisiin sovelletaan erikoismaksua (12 %), samoin erittäin passiiviseen kaasuun (8 %).

- (17) Nämä kaivosmaksut olivat voimassa 8 päivästä tammikuuta 2008 aina 23 päivään tammikuuta 2009, ja niitä sovellettiin kaivoslain muutosten voimaantulosta alkaen kaikkiin kaivosyhtiöihin, jotka työskentelivät luvanvaraisilla kaivospaikoilla, mukaan lukien myös ennen tammikuuta 2008 luvan saaneet paikat. Uusi kaivoslain muutos tuli voimaan 23 päivänä tammikuuta 2009 (kun komissio oli päättänyt muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta). Siinä alennettiin 1 päivän tammikuuta 1998 ja 1 päivän tammikuuta 2008 välissä käyttöön otettujen kenttien kaivosmaksua 12 prosenttiin (mutta pysytettiin voimassa Brent-lisämaksu)⁽²⁹⁾. Muunlaisiin kenttiin sovellettava kaivosmaksu pysyi entisellään eli samanlaisena kuin vuonna 2008 voimassa olleessa kaivoslaissa säädettiin.
- (18) Taulukossa 2 tiivistetään kaivoslain eri toisintojen mukaan lupajärjestelmän puitteissa sovellettavat kaivosmaksut.

Taulukko 2

Tiivistelmä kaivoslakiin perustuvan lupajärjestelmän mukaisesti sovellettavista kaivosmaksuista

		Vuoteen 2008 sovellettu maksu	Vuonna 2008 sovellettu maksu	23.1.2009 alkaen sovellettu maksu
Tuotanto alkanut ennen 1.1.1998		J % (vähintään 12 %)	J % (vähintään 30 %, Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)	J % (vähintään 30 %, Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)
Tuotanto alkanut 1.1.1998–1.1.2008		12 %	30 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)	12 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)
Tuotanto alkanut 1.1.2008 jälkeen	Kaasukentät, joiden vuosituotanto alle 300 milj. m ³ Öljykentät, joiden vuosituotanto alle 50 kt	—	12 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)	12 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)
	Kaasukentät, joiden vuosituotanto 300–500 milj. m ³ Öljykentät, joiden vuosituotanto 50–200 kt		20 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)	20 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)
	Kaasukentät, joiden vuosituotanto yli 500 milj. m ³ Öljykentät, joiden vuosituotanto yli 200 kt		30 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)	30 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)
	Hiilivedyt erikoisolosuhteissa		12 %	12 %
Erittäin passiivinen kaasu			8 %	8 %

J lasketaan kaavasta, joka perustuu kaasun hintakehykseen, tuotettuun määrään ja arvoon, ks. 11 kappale.

⁽²⁹⁾ Lain N:o LXXXI/2008 235 §.

IV PERUSTEET MENETTELYN ALOITTAMISELLE

- (19) Tarkasteltavana oleva väitetty valtiontuki on MOL:n ja Unkarin valtion välillä 22 päivänä joulukuuta 2005 tehty pidennyssopimus. Siinä yhtiö vapautettiin osin hiilivetyjen etsintään liittyvän kaivosmaksun korotuksesta, josta säädettiin Unkarin kaivoslain muutoksessa. Sopimus ja sen muutos on suunniteltu siten, että komissio pitää niitä osana samaa toimenpidettä (jäljempänä 'toimenpide'), ja menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä on arvioitu ainoastaan niiden yhteisvaikutusta.
- (20) Komissio katsoi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään alustavasti, että sopimuksen pidentämisen tuloksena MOL on suojattu kaivosmaksun tulevilta muutoksilta ja erityisesti kaivoslakiin vuonna 2008 tehdyiltä muutoksilta. Näin yhtiötä on suosittu suhteessa kilpailijoihinsa, jotka toimivat nykyisen lupajärjestelmän puitteissa ja ovat joutuneet maksamaan uudet korotut kaivosmaksut, koska ne eivät ole tehneet aiemmin samanlaista pidennyssopimusta. Alustavassa arvioissaan komissio katsoi, että toimenpidettä on pidettävä SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena, eikä nähnyt mitään perusteita sille, että toimenpide olisi yhteismarkkinoille soveltuva, koska yksikään poikkeuksista ei näyttänyt soveltuvan siihen.
- (21) Lisätietoja on luettavissa menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä, joka on katsottava erottamattomaksi osaksi tätä päätöstä.

V UNKARIN HUOMAUTUKSET

- (22) Unkari on esittänyt valtiontukea kuvaavien kumulatiivisten perusteiden osalta seuraavat keskeiset väitteet: i) tuki ei ole valikoiva eikä ii) väitetylle edunsaajalle koidu etua.
- (23) Valikoivuuden osalta Unkarin viranomaiset väittävät pohjimmiltaan, ettei toimenpide ole valikoiva, koska tekemällä pidennyssopimuksen MOL siirtyi lupajärjestelmän alaisuudesta toiseen järjestelmään.
- (24) Unkari ensinnäkin vahvistaa, että toimilupajärjestelmän ja lupajärjestelmän välillä on ero, ja korostaa, että toimiluvan yhteydessä kaivosyhtiö voi toimiluvasta tekemässään tarjouksessa tarjoutua maksamaan tarjouskilpailuilmoituksessa mainittua suuremman maksun. Lupajärjestelmän yhteydessä maksusta säädetään kaivoslaissa. Unkari

esittää edelleen, että näiden kahden järjestelmän ohella oli tarve uudelle, "toimilupaa muistuttavalle" ratkaisulle, jonka yhteydessä kaivosmaksu määritellään yrityskohtaisessa sopimuksessa toimilupajärjestelmästä riippumatta. Unkarin mukaan kaivoslain 26/A §:n 5 momentin mukainen pidennyssopimus voidaan katsoa asianmukaiseksi oikeusperustaksi tällaiselle "toimilupaa muistuttavalle" ratkaisulle, jolla kaivosoikeudet irrotetaan lupajärjestelmästä ja muutetaan sopimusperusteisiksi.

- (25) Unkari lisää, että pidennyssopimus perustuu suoraan kaivoslain logiikkaan. Unkarin mukaan kaivosmaksun määrittäminen pidennyssopimuksen koko voimassaoloajaksi on kaivoslain 26/A §:n 5 momentissa tarkoitettun sopimuksen luontainen osa eikä pidennyksestä olisi voitu sopia erilaisin ehdoin. Lisäksi kaikki muut kaivosyhtiöt voivat olettaa saavansa samanlaisen kohtelun, joten MOL ei saanut suosituimmuuskohtelua.
- (26) Erityisesti kaivoslain 20 §:n 11 momentissa säädetään, että kaivosmaksu määritellään i) toimilupasopimuksessa, ii) laissa tai iii) pidennyssopimuksessa. Tämän perusteella Unkarin viranomaiset väittävät, että laissa nimenomaisesti sallitaan maksun pysyttäminen muuttumattomana pidennyssopimuksen ajan, vaikka lainsäädännössä tapahtuisikin muutoksia. Unkarin viranomaisten mukaan tämä todetaan selvästi kaivoslaissa eli 26/A §:n 5 momentissa, jossa säädetään, että korotettu maksu on enintään 1,2 kertaa alkuperäinen kaivosmaksu⁽³⁰⁾. Unkari katsoo tämän perusteella, että Unkarin lainsäädäntö estää suuremman maksun soveltamisen.
- (27) Väitetystä edun saamatta jäämisestä Unkari toteaa, että mineraalivarat ovat valtion omaisuutta ja että ne siirtyvät yksityisomistukseen kaivosoikeuden maksua vastaan hankkineiden kaivosyhtiöiden kautta. Unkari viittaa analogian perusteella ns. *Ryanair*-tuomioon ja tähdentää, että tämä valtion erityinen toiminta on verrattavissa markkinatoimijan toimintaan, vaikka valtio toimiikin tässä julkisviranomaisen roolissa⁽³¹⁾.
- (28) Unkari kiistää, että kaivosmaksu olisi veroluonteinen maksu, ja määrittelee sen hinnaksi, joka mineraalien hyödyntämisestä on maksettava, tai valtion osuudeksi. Unkari korostaa, ettei se, että maksu on määritelty laissa, ole ratkaiseva peruste päätelmälle, että kyseessä on veroluonteinen maksu.

⁽³⁰⁾ Kaivoslain 26/A §:n 5 momentti: "[...] suuremmaksi kuin soveltamishetkellä sovellettava prosentti mutta enintään 1,2-kertaiseksi alkuperäiseen suuruuteen nähden."

⁽³¹⁾ Asia T-196/04, *Ryanair Ltd v. komissio*, Kok. 2008, s. II-3643.

- (29) Unkari selvittää niin ikään, ettei kolmea pidennys sopimukseen sisältyvää, kaivoslain säännöksiin perustuvaa erilaista maksuvelvollisuutta (eli pidennysmaksua, kaikkiin kaivoskenttiin sovellettavaa korotettua kaivosmaksua ja kertamaksua) pidä katsoa valtiolle maksettavaksi korvaukseksi sellaisesta tulosta luopumisesta, johon sillä joka tapauksessa olisi ollut oikeus. Unkarin mukaan näitä maksuja voidaan valtion kannalta pitää lisätuloina, joista vastineeksi valtio luopuu oikeudestaan järjestää kaivoskentistä toimitusjärjestelmän mukainen tarjouskilpailu, ottaen huomioon asiaan liittyvät riskit ja mahdolliset tulot.
- (30) Unkari tähdentää, että riidanalaisen lainmuutoksen jälkeen mikään muu markkinatoimija ei ole tosiasiasa joutunut maksamaan suurempaa kaivosmaksua kuin MOL, koska kyseisellä jaksolla ei ole ollut suurempaan kaivosmaksuluokkaan kuuluvia kilpailijoita.

Taulukko 3

MOL:n vuotuiset kaivosmaksut (todelliset ja hypoteettiset)

miljoonaa Unkarin forinttia

Maksun erittely	Todellinen: pidennys sopimuksen mukainen	Hypoteettinen: voimassa olevan kaivoslain mukainen	Erotus	Erotuksen netto nykyarvo v. 2009
2005				
Kertamaksu ⁽¹⁾	[...] (*)	(...)	20 000,0	28 064,5
2006				
Pidennysmaksu ⁽²⁾	(...)	(...)	835,8	1 092,1
Kaivosmaksu ⁽³⁾	(...)	(...)	5 755,7	7 520,0
<i>Yhteensä</i>	(...)	(...)	6 591,6	8 612,1
2007				
Pidennysmaksu	(...)	(...)	769,7	926,5
Kaivosmaksu	(...)	(...)	3 428,0	4 126,4
<i>Yhteensä</i>	(...)	(...)	4 197,7	5 052,9
2008				
Pidennysmaksu	(...)	(...)	345,8	382,9
Kaivosmaksu	(...)	(...)	- 28 444,7	- 31 498,5
<i>Yhteensä</i>	(...)	(...)	- 28 099,0	- 31 115,6
2009				
Pidennysmaksu	(...)	(...)	211,2	211,2
Kaivosmaksu	(...)	(...)	- 1 942,1	- 1 942,1
<i>Yhteensä</i>	(...)	(...)	- 1 730,9	- 1 730,9
KAIKKI YHTEENSÄ	(...)	(...)	959,5	8 883,0

Luvut perustuvat Unkarin viranomaisten toimittamiin tietoihin.

⁽¹⁾ Kertamaksu: katso 14 kappaleen d kohta.⁽²⁾ Pidennysmaksu: katso 14 kappaleen a kohta.⁽³⁾ Kaikkia kenttiä koskeva korotettu kaivosmaksu: katso 14 kappaleen b kohta.

(*) Salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot on päätöksessä korvattu merkinnällä [...].

- (31) Lisäksi Unkari esittää, että kun otetaan huomioon kulu-
neet vuodet ja sopimuksen kaikki osatekijät (myös piden-
nysmaksu ja kertamaksu), MOL on itse asiassa maksanut
valtiolle pidennys sopimuksen seurauksena absoluuttisesti
arvioiden enemmän kuin se olisi maksanut ilman piden-
nyssopimusta eli kaivoslain nojalla. Edellä olevassa taulu-
kossa 3 on kuvattu MOL:n suorittamat todelliset maksut
suhteessa hypoteettisiin maksuihin. Luvut perustuvat Un-
karin viranomaisten toimittamiin tietoihin.
- (32) Unkarin mielestä kaivosyhtiöllä on perusteltu luottamus
kaivosmaksun ennustettavuuteen, minkä vuoksi maksun
tulisi pysyä vakaana ajan myötä. Tämä oli kaivoslain
muutoksen taustalla vaikuttanut ajatus, sillä kaivosmak-
sun muuttumisesta huolimatta minkään kaivosyhtiön to-
siasiallinen kaivosmaksu ei muuttunut lainmuutoksen
seurauksena. Unkarin mukaan kaivoslakiin tehdyt muu-
tokset olisi voitu tulkita siten, että valtio saattaa muuttaa
käytössä jo olevista kentistä perittävää kaivosmaksua.
Vuoden 2008 muutos perustui kuitenkin lain hyväksy-
mistä edeltävien neuvottelujen aikana saavutettuun
kompromissiin. Siksi epäsuorasti hyväksyttiin luottamuk-
sensuojan periaate. Näin ollen kaivosyhtiö voi perustel-
lusti odottaa, ettei valtio korota mitään näistä maksuista
yksipuolisesti. Unkarin viimeisenä huomautuksena on,
että kaivoslain ja sen säännösten muodostama järjestelmä
tekee välttämättömäksi kaivosmaksun muuttumattomuus-
sopimuksen koko voimassaoloajaksi.
- (33) Lopuksi Unkarin viranomaiset toteavat, että ”irtisanomis-
lauseke” perustuu kansalliseen turvallisuuteen liittyviin
syihin.

VI ASIANOMAISTEN ESITTÄMÄT HUOMAUTUKSET

- (34) Komissio vastaanotti huomautuksia MOL:ltä eli väitetyn
tukitoimenpiteen edunsaajalta sekä Unkarin kaivosteollis-
uusjärjestöltä, jonka jäsen MOL on. Kummankin asian-
omaisen huomautukset noudattelivat Unkarin kanssa sa-
moja linjoja, ja ne limittyivät suurelta osin Unkarin hu-
mautusten kanssa.

MOL

- (35) Kyseisen toimenpiteen väitetty edunsaaja MOL toteaa,
että toisin kuin komissio esittää menettelyn aloittamista
koskevassa päätöksessään, se ei ole saanut etuuskohtelua
Unkarin hiilivetytuotannon markkinoilla. Suuri osa
MOL:n Unkarin valtiolle maksamista kaivosmaksuista
on peräisin kaivoskentiltä, joihin sovellettava kaivos-
maksu on J prosenttia (eli jotka on otettu käyttöön ennen
1 päivää tammikuuta 1998). Käytännössä tämä tarkoittaa,
että MOL maksaa 64–75 prosenttia, kun sen kilpai-
lijat (jotka ovat aloittaneet tuotantonsa myöhemmin ja
toimivat pienillä kentillä) joutuvat maksamaan vain 12
prosentin maksun.

- (36) Lisäksi pidennys sopimuksen johdosta (sen kaikki osat
huomioon ottaen) MOL on maksanut valtiolle enemmän
kuin se olisi joutunut maksamaan ilman sopimusta eli
pelkän alkuperäisen kaivoslain perusteella.
- (37) Komission väitteestä, jonka mukaan pidennys sopimusta
ei voi rinnastaa toimilupaan, koska se kuuluu lupajärjes-
telmän piiriin, MOL toteaa, että kaivos oikeuden pidentä-
minen ei ole luvanvarainen oikeus, joka perustuu valtion
yksipuoliseen päätökseen, vaan seurausta kaivosyhtiön
kanssa tehdystä sopimuksesta. Jos lainsäädännön tarkoi-
tuksena olisi ollut jättää asia valtion päätävävaltaan,
asiaa koskeva säännös olisi laadittu sanamuodoltaan eri-
laiseksi. Lain sanamuoto viittaa siihen, että lainsäädännön
intentiona on ollut käsitellä pidennys sopimusta toimil-
upien tavoin.
- (38) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään komis-
sio katsoo, että Unkarin viranomaisten väite siitä, että
lainmuutos oli tarpeen tulojen lisäämiseksi, on ristiriid-
assa sen seikan kanssa, että MOL on käytännössä va-
pautettu korotetuista maksuista.
- (39) MOL:n mukaan tämä väite ei ole ristiriitainen. Yhtiö ni-
mittäin maksoi valtiolle pidennys sopimuksen nojalla
enemmän maksua kuin se olisi maksanut kaivoslain no-
jalla. MOL maksaa niin ikään erittäin korkeita kaivosmak-
sua niistä kentistään, joihin sovelletaan J-maksua. Lisäksi
lainmuutos olisi voinut vaikuttaa tulevaisuudessa käyt-
töön otettaviin kenttiin.
- (40) MOL väittää edelleen, etteivät pidennys sopimuksen osat
ole millään tavoin rangaistus, toisin kuin komissio kat-
soo. Kaivos laissa säädetään lainvastaisesta kaivostoimin-
nasta määrättävistä rangaistuksista/sakoista. Pidennys sopi-
muksen mukaiset maksut ovat tulosta kaivosyhtiön ja
valtion välisestä neuvotteluprosessista. Sopimuksen teke-
minen ei ollut pakollista: kaivosyhtiö olisi voinut päättää,
ettei se tee sopimusta, jolloin sen kaivos oikeus raukeaa, ja
antaa tarjouksensa avoimessa tarjousmenettelyssä, jolloin
se olisi voinut saada kaivos oikeuden loppujen lopuksi
edullisemmin.
- (41) On harhaanjohtavaa verrata MOL:ää, joka teki pidennys-
sopimuksen, luvanvaraisesti toimiviin kilpailijoihin. Li-
säksi MOL tähdentää, että se on täyttänyt kaikki velvoit-
teensa ja lainsäädännön säännökset.
- (42) MOL esittää niin ikään, että komissio pitää kerrointa ”c”
pienena (koska se on pienempi kuin lakisääteinen yläraja
eli 1,2-kertainen). Lisäksi on otettava huomioon, että kor-
otettua kaivosmaksua on sovellettava lähes 150 kaivos-
kenttään, joten korotettu maksu on lisännyt olennaisesti
valtion kaivostuloja.

- (43) Lopuksi MOL muistuttaa, että myös J on hintariippuvainen, vaikka komissio oli väittänyt MOL:n saaneen etuuskohdelua sillä perusteella, ettei siihen sovelleta Brent-lisämaksua.

Unkarin kaivosteollisuusjärjestö

- (44) Unkarin kaivosteollisuusjärjestö, jäljempänä 'kaivosteollisuusjärjestö', edustaa kaivostoimintaa ja sen liitännäistoimintoja harjoittavia yhtiöitä. Sen päätarkoituksena on parantaa kaivostoiminnan harjoittamista Unkarissa koskevia yleisiä toiminnallisia puitteita, seurata lainsäädäntömenettelyä ja ajaa jäsentensä etuja. Nykyään järjestöllä on 66 jäsentä MOL mukaan luettuna. Kaivosteollisuusjärjestön johtokunnan puheenjohtaja kuuluu MOL:n ylimpään johtoon ⁽³²⁾.
- (45) Kaivosteollisuusjärjestön mukaan kaivosyhtiöillä on perusteltu luottamus siihen, että kaivosmaksu säilyy muuttumattomana jo käytössä olevien kaivoskenttien osalta. Valtio ei siten voi yksipuolisesti korottaa maksuja "taannehtivasti" (eli jo toiminnassa olevien kenttien osalta). Kaivosteollisuusjärjestö esitti kantansa kaivoslain muuttamista edeltävän lakiehdotuksen yhteydessä, ja kaivosteollisuusjärjestön mukaan periaate otettiin huomioon kaivoslakia muuttaessa. Lopullista sanamuotoa ei vastustettu, koska se ei vaikutukseltaan korottanut jo aloitettuja toiminnoista kannettavaa kaivosmaksua.
- (46) Mitä tulee kaivannaismarkkinoiden yleisiin ominaispiirteisiin ja taloudellisiin olosuhteisiin, kaivosteollisuusjärjestö selittää, että kaivoshankkeiden aikajana on suhteellisen pitkä. Etsinnän aloituksesta varsinaisen tuotannon alkuun voi kulua 10–15 vuotta. Tänä aikana kaivosyhtiöille kertyy ainoastaan kustannuksia. Tuloja ne saavat vasta tuotannon alettua. Lisäksi toimintaan liittyy geologinen riski, sillä etsinnän ja porauksen onnistumisesta ei ole takuita. Siksi hankkeet on valmisteltava erityisen huolellisesti. Hankkeen kannattavuus riippuu useista eri tekijöistä. Riskien monitahoisuuden vuoksi toimialalla odotetaan, että ainakin ne riskit, joihin valtio voi vaikuttaa – eli lainsäädännölliset puitteet ja kaivosmaksu – pysyvät vakaina hankkeen koko elinkaaren ajan. Toimialan erityispiirteiden vuoksi rahoitusjärjestelyillä on hankkeissa tärkeä rooli. Velkojat tarkkailevat hankkeita jatkuvasti ja voivat jopa vetäytyä rahoituksesta, jos olosuhteet muuttuvat olennaisesti.
- (47) Siksi kaivosyhtiö ja valtio tekevät asiasta yksityisoikeudellisen sopimuksen maissa, joissa poliittinen riski on suuri. Vakaila alueilla, kuten Länsi-Euroopassa, tällaiset sopimukset ovat tarpeettomia, koska siellä voidaan olettaa, ettei valtio muuta jatkuvasti lainsäädännöllisiä puitteita. Sekä kaivosyhtiö että velkojat olettavat valtion osuuden pysyvän vakaana. Ilman vakautta hankkeen riski kasvaa.

Vakaata talouspolitiikkaa harjoittava maa ei voi muuttaa politiikkaansa tuhkatihedään, koska tämä karkottaisi kaivosalan yritykset.

- (48) Kaivosteollisuusjärjestö huomauttaa myös, että oikeusvarmuuden ja saavutettujen oikeuksien periaatteet on vahvistettu EU:n tuomioistuinten oikeuskäytännössä ja Unkarin perustuslaissa. Siksi Unkarin lainsäädäntöelimellä ei ole oikeutta korottaa jo käytössä olevista kentistä kannettavia kaivosmaksuja, sillä lainsäädännön on oltava ennustettavaa. Lisäksi kaivosteollisuusjärjestö pitää kaivosmaksun "vakautta" saavutettuna oikeutena.
- (49) Yksi kaivosteollisuusjärjestön esiin ottamista perusteista on syrjinnän kielto. Syrjintää ei saa missään nimessä esiintyä toimilupaperusteisesti toimivien markkinatoimijoiden ja lupajärjestelmän alaisten toimijoiden kesken. Näin ollen Unkarin lainsäädäntöelimellä ei ole oikeutta korottaa jo käytössä olevista kentistä kannettavia kaivosmaksuja "taannehtivasti". Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on selvittänyt useissa tuomioissaan, että oikeusvarmuus on EU:n lainsäädännön olennainen osa. Lainsäädännön on tarkoitus olla yksiselitteistä, tarkkaa ja ennustettavaa, varsinkin jos sillä on kielteinen vaikutus yksilöihin tai yhtiöihin (ks. edellä mainittu oikeuskäytäntö). Kaivosteollisuusjärjestö esittää edelleen, että oikeusvarmuuden ja saavutettujen oikeuksien periaatteet on vahvistettu myös Unkarin perustuslaissa, ja esittää päätelmänään, että lainsäädännön on oltava EU:n oikeuden ja perustuslaillisten periaatteiden nojalla ennustettavaa.
- (50) Lopuksi kaivosteollisuusjärjestö toteaa, että saavutettujen oikeuksien puolustamista koskeva periaate on johdettu oikeusvarmuuden periaatteesta. Saavutettujen oikeuksien puolustamista koskevaa periaatetta on noudatettu kaivosoikeuksia sääntelevien kansallisten ja kansainvälisten lainsäädäntöprosessien yhteydessä. Muissakin EU:n jäsenvaltioissa on vakaa kaivoslainsäädäntö, joka ei muutu tiheään.

VII SEUT-SOPIMUKSEN 107 ARTIKLAN 1 KOHDASSA TARKOITETUN TUEN OLEMASSAOLO

- (51) Selvittäessään, katsotaanko toimenpide valtioneuoksi, komission on arvioitava, täyttääkö kiistanalainen toimenpide SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan ehdot. Artiklassa säädetään seuraavaa: "Jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan". Seuraavassa komissio arvioi edellä mainitun säännöksen valossa, sisältyykö kiistanalaiseen toimenpiteeseen valtioneuokea.

⁽³²⁾ http://www.mabsz.hu/webset32.cgi?Magyar_Baanyaaszati_Szoevetsegg@HU@@4@@364124456

Yleisiä huomioita

- (52) Aluksi on palautettava mieliin, että toimenpide voidaan katsoa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi toimenpiteen oikeudellisesta muodosta riippumatta. Vaikka pidennys sopimus tehtiinkin kaivoslain asiaa koskevien säännösten mukaisesti ja vaikka Unkarilla on oikeus määrittää kaivosmaksu lailla, tämä ei sinällään tarkoita, että nämä toimet tai niiden vaikutukset ovat EU:n valtiontuki-sääntöjen mukaisia. Toimenpiteen soveltuvuus kansalliseen lainsäädäntöön ei vaikuta sen soveltuvuuteen SEUT-sopimuksen valtiontukisääntöihin.
- (53) Lisäksi, kuten jo menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä todettiin, komissio ei pidä asian seikkoja eli asiaa koskevia lain säännöksiä, pidennys sopimusta eikä lainmuutosta sellaisinaan valtiontukisääntöjen vastaisina. Sitä vastoin komissio pitää valtion toimien muodostamaa sarjaa tässä tapauksessa yhtenä "toimenpiteenä" ja arvioi pidennys sopimuksen vaikutusta yhdessä kaivoslain myöhempien muutosten kanssa.
- (54) Unkarin väitteestä, jonka mukaan kaivosmaksu ei ole veroluonteinen maksu vaan valtionosuus, komissio huomauttaa, ettei tällä ole merkitystä valtiontuen arvioinnin kannalta. Valtiontukisääntöjä on sovellettava kaikenlaisiin kustannuksiin, jotka yritysten on maksettava ja joista ne on vapautettu valtiontuen avulla. Joka tapauksessa on huomattava, että mineraali- ja hiilivetyvarojen hyödyntämistä koskevan luvan myöntäminen vaikuttaa julkisviranomaiselle tyypilliseltä toiminnalta. Tällaisesta luvasta suoritettavat maksut ovat verrattavissa veroon tai hallinnollisen maksuun.
- (55) Irtisanomislausukkeesta komissio toteaa lopuksi, ettei se liity valtiontukiasiaan. Se, että sopimuksessa todetaan sen raukeavan, jos ulkopuolinen taho hankkii MOL:stä yli 25 prosentin osuuden, on toimenpide, johon ei liity valtion varoja.+

Valikoivuus

- (56) Toimenpide voidaan katsoa valtiontueksi, jos se on sillä tavoin erityinen tai valikoiva, että se suosii vain tiettyjä yrityksiä tai tiettyä tuotannonalaa.
- (57) Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä⁽³³⁾ todetaan, että arvioitaessa valikoivuutta, joka on valtiontuen käsitteen kannalta perustava tekijä, on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaan ratkaistava, onko tiettyssä

oikeudellisessa järjestelmässä jokin kansallinen toimenpide omiaan suosimaan "jotakin yritystä tai tuotannonalaa" verrattuna sellaisiin yrityksiin, jotka ovat kyseisellä toimenpiteellä tavoitellun päämäärän kannalta siihen rinnastettavassa oikeudellisessa ja tosiasiallisessa tilanteessa.

- (58) Tuomioistuin on vahvistanut niin ikään useita kertoja, ettei SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa erotella valtiontuen syitä eikä tavoitteita, vaan tuet määritellään suhteessa niiden vaikutuksiin.⁽³⁴⁾
- (59) Valtiontuen käsitettä ei kuitenkaan sovelleta valtion toimenpiteisiin, joissa yritykset erotellaan sen mukaan, minkä luonteiseen järjestelmään ne kuuluvat tai mikä järjestelmän yleinen rakenne on.
- (60) Komissio ei yhdy Unkarin viranomaisten ja asianomaisten väitteeseen siitä, ettei toimenpide ole valikoiva.
- (61) Toimenpiteen valikoivuuden selvittämiseksi on määriteltävä sovellettava viitekehys⁽³⁵⁾.
- (62) Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio katsoo, että arviointiin sovellettava viitekehys on lupajärjestelmä. MOL:n ei tarvinnut osallistua tarjouskilpailuun oikeudesta saada toimilupa rajoitetulle alueelle, vaan se sai kaivosoikeuden kentilleen lupajärjestelmän puitteissa. Tämän järjestelmän puitteissa se myös kilpailee muiden markkinatoimijoiden kanssa. Pidennys sopimus on osa lupajärjestelmää. Se, ettei MOL kyennyt aloittamaan tuotantoa säädetyssä määräajassa vaan joutui pyytämään pidennys sopimusta, ei voi sellaisenaan aiheuttaa viitekehysten vaihtumista. Väitteen hyväksyminen johtaisi tilanteeseen, jossa yhtä yhtiötä käsitellään yksilöllisesti, kuten toimilupajärjestelmässä, mutta ilman julkista tarjouskilpailua.

⁽³³⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa C-88/03, *Portugali v. komissio*, Kok. 2006, s. I-7115, 54 kohta.

⁽³⁴⁾ Ks. esim. yhteisöjen tuomioistuimen tuomiot asioissa C-56/93, *Belgia v. komissio*, Kok. 1996, s. I-723, 79 kohta; C-241/94, *Ranska v. komissio*, Kok. 1996, s. I-4551, 20 kohta; C-75/97, *Belgia v. komissio*, Kok. 1999, s. I-3671, 25 kohta; ja C-409/00, *Espanja v. komissio*, Kok. 2003, s. I-10901, 46 kohta.

⁽³⁵⁾ Ks. asiat T-211/04 ja T-215/04, *Gibraltarin hallitus v. komissio*, Kok. 2008, s. II-3745, 80 kohta, jonka mukaan "esillä olevan toimenpiteen valikoivuuden arvioimiseksi on selvitettävä, muodostaako mainittu toimenpide tiettyssä oikeudellisessa järjestelmässä edun erälle yrityksille verrattuna muihin yrityksiin, jotka ovat tosiasiallisesti ja oikeudellisesti niihin rinnastettavassa tilanteessa. Viitekehysten määrittämisellä on erityistä merkitystä tilanteissa, joissa on kyse verotus toimenpiteistä, koska itse edun olemassaolo voidaan osoittaa ainoastaan suhteessa niin sanottuun normaaliin verotukseen."

- (63) Käytännössä Unkarin viranomaiset päättävät omalla harkintavallallaan, kuuluuko kenttä toimiluvan vai luvan piiriin. Jos Unkarin viranomaiset siis haluavat antaa kaivosoikeuden sopimusperusteisesti, ne voivat käyttää avointa toimilupamenettelyä, johon sisältyy julkinen tarjousprosessi. Komissio ei voi hyväksyä, että nykyisellään vain yhtä yhtiötä (MOL) koskeva ”toimilupaa muistuttava” vaikeaselkoinen järjestelmä katsotaan omaksi viitekehykseen.
- (64) Lisäksi Unkari käytti laajaa harkintavaltaa pidentäessään lupaa ja muuttaessaan myöhemmin kaivoslain asiaa koskevia säännöksiä (vaikka se tiesi asian vaikuttavan edullisesti MOL:ään, joka oli ainoa pidennys sopimuksen tehnyt hiilivetymarkkinoiden toimija). Unkari pystyi vapaasti ja milloin tahansa määrittelemään kaivosmaksun, eli se olisi voinut päättää jättää muuttamatta lakia. Vaikutusten kannalta toimenpiteiden sarja suosi yksiselitteisesti yhtä yksittäistä yritystä.
- (65) Edellä olevan perusteella komissio katsoo, että viitekehyksenä on lupajärjestelmä.
- (66) Lupajärjestelmän puitteissa pidennys sopimus on selvästi valikoiva. Kuten Unkarin viranomaiset itsekin vahvistavat, sopimuspuolilla on sopimuksen ehdoista neuvotellessaan tietty neuvotteluvara, kun ne määrittelevät eri maksu suudet, ja ne voivat ennen kaikkea halutessaan päättää olla tekemättä koko sopimusta. Siksi Unkarin viranomaisilla oli tiettyä harkintavaltaa tehdessään tällaisen sopimuksen MOL:n (tai muun markkinatoimijan) kanssa.⁽³⁶⁾
- (67) Tällaista toimintaa ei voida selittää järjestelmän logiikalla ja luonteella. Kaivosmaksujen kantamisella on yhtiöltä tarkoitus varmistaa, että valtio saa tuloa tuotetusta arvosta. Toisaalta pidennys sopimuksen maksu suudet suoritetaan ylimääräisenä maksuna, vastikkeena pidennyksestä. Tässä tapauksessa pidennys sopimuksen tekeminen ja sen jälkeinen MOL:n maksujen korotus ovat johtaneet siihen paradoksaaliseen tilanteeseen, että MOL, joka ei aloittanut tuotantoa ajoissa, hyötyy edullisemmista kaivosmaksuista vuoteen 2020 saakka lähes kaikilla luvanvaraisilla kentillään, mutta sen kilpailijat, jotka kuuluvat yhtä lailla lupajärjestelmän piiriin ja käynnistivät tuotannon ajoissa eivätkä tämän vuoksi tehneet pidennys sopimusta, joutuvat maksamaan korkeampia lakisääteisiä maksuja.
- (68) Hiilivetyjen osalta on tehty vain tämä pidennys sopimus. MOL totesi, että kiinteistä mineraaleista on voimassa olevia pidennys sopimuksia. Komissio huomauttaa kuitenkin, että ne koskevat muunlaisia mineraaleja, joihin sovelletaan kaivoslain nojalla eri kaivosmaksuja kuin hiilivetyihin. On niin ikään huomattava, ettei kaivoslain muutoksessa muutettu kiinteiden mineraalien kaivosmaksua (eli sopimuksen tehneisiin markkinatoimijoihin ei ole kohdistunut samaa ”toimenpiteiden sarjaa” eikä näin muodoin etuakaan).
- (69) Edellä olevan perusteella komissio katsoo Unkarin esittämistä väitteistä huolimatta, että toimien sarja, joka käsittää kaivoslain 26/A §:n 5 momentin sanamuodon, sen pohjalta tehdyn pidennys sopimuksen ja kaivoslakiin tämän jälkeen tehdyn muutoksen, on valikoiva MOL:n eduksi.
- (70) Toimenpidesarjan yhteisvaikutus on, että kaivoslain 5 §:n nojalla myönnettyjen kaivos lupien haltijoista ainoastaan MOL kuuluu erityisjärjestelmään, jossa se on suojattu hiilivetyjen tuotannosta normaalisti kannettavan kaivosmaksun korotuksilta.
- (71) Tästä voidaan päätellä, että koska pidennys sopimuksen tekemisessä käytettiin laajaa harkintavaltaa ja koska vapautus on tosiasiallisesti kohdennettu yhteen yksittäiseen yritykseen, valikoivuuskriteeri täyttyy.

Etu

- (72) Toisin kuin Unkarin viranomaiset esittävät, komissio katsoo, ettei valtio harjoita taloudellista toimintaa sallimalla kaivos- ja louhostoimintaa. Hallinnollisten toimilupien tai kaivos lupien myöntäminen liittyy pikemminkin julkisviranomaiselle tyypillisten valtuuksien käyttöön, koska yksityinen toimija ei alun perin olisi voinut harjoittaa tällaista toimintaa.⁽³⁷⁾ Unkarissa – kuten muissakin EU:n jäsenvaltioissa – mikään yksityinen toimija ei alun

⁽³⁶⁾ Asiat T-92/00 ja T-103/00, *Ramondín*, Kok. 2002, s. II-1385, 32–35 kohta.

⁽³⁷⁾ Unkari vertaa kaivostoiminnan sallivaa lupaa kunnallishallinnon perimiin asuntovuokriin. Asuntomarkkinoilla valtiokin voi toimia yksityisenä toimijana. Tämä vertaus ontuu: asuntojen vuokrauksesta poiketen kaivostoiminnan luvanantajana ei voi alun perin toimia yksityinen toimija. Tältä osin hallinnollisten kaivostoimintalupien myöntäminen muistuttaa muita julkisviranomaisien tyypillisesti myöntämiä hallinnollisia lupia, esimerkiksi valtion maa-alueiden käyttö lupia.

perin ole omistanut mineraalivaroja. Jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmissä mineraalivarojen valvonta annetaan yleensä julkisviranomaisille⁽³⁸⁾. Siksi päätös, jolla yhtiölle sallitaan mineraalivarojen hyödyntäminen jäsenvaltion valitsemassa muodossa ja tiettyjä maksuja vastaan, kuuluu luonteensa ja sääntöjensä perusteella julkisviranomaisille, ja päätöstä voidaan luonnehtia julkisviranomaisten valtuuksien käyttämiseksi. Unkarin toiminnalla, jolla kaivos-toiminta on alistettu hallinnolliseen valvontaan, ajetaan yleistä etua eikä kaupallisia etuja. Tämän vuoksi käyttäytymistä on pidettävä eräänlaisena valtion yleisenä viranomaistoimintana eikä yksityisen sijoittajan käyttäytymisenä markkinataloudessa⁽³⁹⁾.

maksujen suuruuden ja kaivosluvan arvon välillä ole selvää ja suoraa raha-arvona ilmaista yhteyttä. Unkarin päätelmä siitä, että se toimi pidennys sopimuksen tehdesään markkinatoimijana, ei ole perusteltu. Mikään ei varsinkaan viittaa siihen, etteikö 12 kentän toimiluvista järjestetyllä tarjouskilpailulla olisi voitu saada parempi tarjous joltain kilpailijalta (jos lupia ei olisi pidennetty). Unkari ei myöskään ole näyttänyt, että se on ottanut pidennys sopimuksen tehdesään huomioon kaikki kaupalliselta kannalta merkitykselliset tekijät ja riskit eli kaikki pidennys sopimuksen maksusuudet, mahdolliset laissa määritellyt suuremmat maksut vuoteen 2020 asti, sopimuksen voimassaoloajan ja mahdolliset kilpailijat.

(73) Vaikka kaivostoiminnan lupien myöntäminen katsottaisiinkin tässä tapauksessa taloudelliseksi toiminnaksi, jolla valtio ajaa kaupallisia etuja (mitä se ei tee), komissio huomauttaa, ettei Unkarin MOL:lle määräämien kaivos-

(74) Unkari esittää myös, että riidanalaisen lainmuutoksen jälkeen mikään muu markkinatoimija ei ole tosiasiasa joutunut maksamaan suurempaa kaivosmaksua kuin MOL, koska kyseisellä jaksolla ei ole ollut suurempaan kaivosmaksuluokkaan kuuluvia kilpailijoita.

Taulukko 4

Tiivistelmä sovellettavista kaivosmaksuista ennen kaivoslain muutoksia ja muutosten jälkeen

	Vuoteen 2008 sovellettu maksu	Vuonna 2008 sovellettu maksu	23.1.2009 alkaen sovellettu maksu	MOL:n sopimuksen kattamien kenttien maksu Sovelletaan v. 2020 saakka
Tuotanto alkanut ennen 1.1.1998	J % ⁽³⁾ (vähintään 12 %)	J % (vähintään 30 %, Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)	J % (vähintään 30 %, Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)	J % × c ⁽⁴⁾ (vähintään 12 %)
Tuotanto alkanut 1.1.1998–1.1.2008	12 %	30 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)	12 % (Brent-lisämaksu + 3 % tai + 6 %)	12 % × c (~ 12,24 % ⁽²⁾)

⁽³⁸⁾ Tämä tosiasia tunnustetaan hiilivetyjen etsintään, hyödyntämiseen ja tuotantoon tarkoitettujen lupien antamisen ja käytön edellytyksistä 30 päivänä toukokuuta 1994 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 94/22/EY (EYVL L 164, 30.6.1994, s. 3), jossa todetaan muun muassa, että ”jäsenvaltiot ovat täysivaltaisia alueellaan sijaitsevien hiilivetyvarojen osalta ja niillä on täysivaltaiset oikeudet niihin”. Unkarissa kaivoslain 3 §:ssä säädetään, että valtio omistaa mineraaliraaka-aineet ja geotermisen energian niiden luontaisissa esiintymispaikoissa. Tuotannon kautta kaivosyrityksestä tulee kaivamiensa tai louhimiensa mineraaliraaka-aineiden ja energia-tarkoituksiin hankitun geotermisen energian omistaja.

⁽³⁹⁾ Asia T-156/2004, EDF v. komissio, ei vielä julkaistu, 233 kohta.

		Vuoteen 2008 sovellettu maksu	Vuonna 2008 sovellettu maksu	23.1.2009 alkaen sovellettu maksu	MOL:n sopimuksen kattamien kenttien maksu Sovelletaan v. 2020 saakka
Tuotanto alkanut 1.1.2008 jälkeen ⁽¹⁾	Kaasukentät, joiden vuosituotanto alle 300 milj. m ³ Öljykentät, joiden vuosituotanto alle 50 kt	—	12 % (Brent-lisä-maksu + 3 % tai + 6 %)	12 % (Brent-lisä-maksu + 3 % tai + 6 %)	12 % × c (~ 12,24 % ⁽²⁾)
	Kaasukentät, joiden vuosituotanto 300–500 milj. m ³ Öljykentät, joiden vuosituotanto 50–200 kt		20 % (Brent-lisä-maksu + 3 % tai + 6 %)	20 % (Brent-lisä-maksu + 3 % tai + 6 %)	
	Kaasukentät, joiden vuosituotanto yli 500 milj. m ³ Öljykentät, joiden vuosituotanto yli 200 kt		30 % (Brent-lisä-maksu + 3 % tai + 6 %)	30 % (Brent-lisä-maksu + 3 % tai + 6 %)	
Hiilivedyt erikoisolosuhteissa			12 %	12 %	
Erittäin passiivinen kaasu			8 %	8 %	

⁽¹⁾ Viisi pidennyksen kattamista 12 kaivoskentästä on otettu / otetaan käyttöön 1.1.2008 jälkeen.

⁽²⁾ Yksinkertaisuuden vuoksi tässä on ilmoitettu viidennestä vuodesta alkaen sovellettava kaivosmaksu.

Huomautus: Vuosien 2008 ja 2009 muutoksia koskevassa sarakkeessa *valkoiset* kentät tarkoittavat niitä kaivoskenttien luokkia, joista MOL on itse asiassa maksanut pidennys sopimuksen nojalla enemmän kuin laissa on säädetty. *Tummanharmaalla* varjostetut kentät kuvaavat kenttätyyppisiä, joista MOL maksaa sopimuksen nojalla joka tapauksessa vähemmän maksua raakaöljyn hinnasta riippumatta. *Vaaleanharmaalla* varjostetut kentät kuvaavat kenttätyyppisiä, joista MOL voi maksaa sopimuksen nojalla vähemmän raakaöljyn hinnan mukaan.

⁽³⁾ Kerroin J lasketaan kaavasta, joka perustuu kaasun hintakehykseen, tuotettuun määrään ja arvoon.

⁽⁴⁾ "c" on pidennys sopimuksessa määrätty kerroin välillä 1,020–1,050; ks. taulukko 1.

(75) Tämä väite on jätettävä tutkimatta.

mivat muut yhtiöt maksoivat kaivosmaksua yli 12 prosenttia (14,24–18 %) Brent-lisämaksun soveltamisen vuoksi ⁽⁴⁰⁾.

(76) Yllä olevassa taulukossa 4 esitetään tiivistetysti, missä määrin pidennys sopimus ja kaivoslain myöhempi muutos ovat laskeneet MOL:n maksuja alle laissa säädetyn tason.

(78) Toiseksi komissio huomauttaa, että vaikka Unkarin viranomaiset väittävätkin, että kilpailijat toimivat tai niiden odotetaan aloittavan toiminnan pienemmällä kentillä (tuotanto alle 500 m³ tai 200 kt), näistä 12 prosentin piiriin kuuluvista pienemmistä kentistä on joka tapauksessa maksettava niihin kulloinkin sovellettava Brent-lisä. Näin kaivosmaksu voi kohota jopa 18 prosenttiin. Komissio palauttaa vielä kerran mieleen, että toimenpiteiden seurauksena MOL ei kuulu kaikille muille operaattoreille laissa säädetyn Brent-lisämaksun soveltamisalaan.

(77) Unkarin viranomaisten toimittamista tiedoista käy ensinnäkin ilmi, että lupajärjestelmän piiriin kuuluvilla kentillä on todellakin ollut markkinatoimijoita, joilta on kannettu suurempaa kaivosmaksua kuin MOL:ltä jaksolla, joka alkaa 8 päivästä tammikuuta 2008 ja loppuu 23 päivänä tammikuuta 2009, kaivoslain ensimmäisen muutoksen perusteella, ja 23 päivästä tammikuuta 2009 alkaen tähän päivään saakka, kaivoslain toisen muutoksen perusteella. Unkarin viranomaisten toimittamat tiedot osoittavat, että vuonna 2008 luvanvaraisilla kaivoskentillä toi-

(79) Kolmanneksi Unkarin yleistä markkinaympäristöä arvioitaessa on huomattava, että hiilivetyjen tuotantoa harjoittaa useita kaivosyhtiöitä. Lisäksi useat yhtiöt harjoittavat

⁽⁴⁰⁾ Vuonna 2008 Nyírség-Délin kaivoskentästä (jota operoi GEOMEGA-yhtiö syyskuuhun 2008 saakka ja sen jälkeen PetroHungaria-yhtiö) maksettu keskimääräinen vuotuinen kaivosmaksu oli 14,24–18 %. (HHE North -yhtiön operoimasta) Hernádin kaivoskentästä maksettiin keskimääräistä vuotuista kaivosmaksua 14,95 % vuonna 2008.

entsintätoimintaa, ja ne voivat ottaa kenttiä tuotantoon ja ryhtyä tällä tavoin MOL:n kilpailijoiksi. Kaikilta uusilta lupajärjestelmän piiriin tulevilta yrityksiltä kannetaan lakisääteinen kaivosmaksu, ja ne kilpailevat MOL:n kanssa. MOL on ainoa yhtiö, jonka kaivoskentät välttyvät yleisen lupajärjestelmän mukaisesti sovellettavalta maksulta. Sen kentistä kannetaan edullisempia maksuja.

- (80) Neljänneksi komissio huomauttaa, että on tosiasia, että MOL on maksanut noin 12,24 prosentin suuruista maksua pidennys sopimuksen piiriin kuuluvien 12 kentän ohella myös kaikista 1 päivän tammikuuta 1998 jälkeen käyttöön vuoden 2005 sopimuksen luvalla otetuista kentistä sekä J prosentin maksua kaikista kentistä, jotka on otettu käyttöön ennen 1 päivää tammikuuta 1998. Lisäksi MOL:n maksuksi on vahvistettu pidennys sopimuksessa 12,24 prosenttia aina vuoteen 2020 saakka. Täten MOL saa etua valtaosalle luvanvaraisista kentistään huomattavan pitkäksi ajaksi.
- (81) Viidenneksi, siinä tapauksessa ettei kaivosviranomaisen olisi suostunut 12:ta kenttää koskevaan pidennykseen, kaikki muut MOL:n luvanvaraiset kentät olisivat tulleet huomattavasti korkeamman kaivosmaksun soveltamisalan piiriin, ja tämä olisi saattanut tuoda valtiolle enemmän tuloja.⁽⁴¹⁾ Kuten 73 kappaleessa todetaan, valtio olisi lisäksi voinut järjestää tarjouskilpailun näistä 12 kentästä, joille ei olisi myönnetty pidennystä, ja olisi voinut saada korkeamman tarjouksen joltain kilpailijalta.
- (82) Komissio katsoo niin ikään, että Unkarin väite, jonka mukaan MOL maksoi vuosina 2006 ja 2007 suurempaa kaivosmaksua (12,24 prosenttia), on merkityksetön.
- (83) Tämä johtui ensinnäkin siitä, että MOL:n oli maksettava säädetty kaivosmaksun korotus (12 prosentista 12,24 prosenttiin) muiden kaivoslupansa pidentämistä hakevien yhtiöiden tavoin. Tältä osin MOL:ää kohdeltiin tavanomaisesti, eikä se joutunut muita heikompaan asemaan. Toisaalta MOL:n etukaan ei ollut vielä konkretisoitunut: tämä tapahtui vasta lain ensimmäisessä muutoksessa eli 8 päivästä tammikuuta 2008 alkaen.
- (84) Lisäksi MOL maksoi vuonna 2008 peräti 28,4 miljardia Unkarin forinttia ja vuonna 2009 yhteensä 1,9 miljardia Unkarin forinttia vähemmän kaivosmaksuja tuotannossa olevista kentistään kuin se olisi maksanut tuolloin voimassa olleen kaivoslain nojalla.
- (85) Kaivoslain 26/A §:n 5 momentissa tarkoitettujen muiden maksuosuuksien (eli pidennysmaksun ja kertamaksun) osalta on todettava, että ne maksettiin vastineeksi pidennyksestä eikä oikeudesta maksaa kilpailijoita pienempiä

kaivosmaksuja. Näitä maksuosuuksia ei myöskään voida katsoa "etumaksuksi" myöhemmin erääntyvistä kaivosmaksuista. Kaivoslain 26/A §:n 5 momentin sanamuoto on tältä osin selvä. Siinä nimittäin todetaan, että "kaivosyhtiön on suoritettava maksu hyväksytystä pidentämisestä". Kaksi muuta seikkaa on kytketty pidennyksen kohteena olevien kenttien määrään. Näin ollen kaivoslain 26/A §:n 5 momentissa muodostetaan selvä yhteys pidennyksen ja maksuvelvollisuuden välille.

- (86) Oikeuskäytännön mukaan yritykselle annettua tukea ei voida korvata perimällä samalta yritykseltä erillistä erityismaksua muulla, tukitoimenpiteeseen liittymättömällä nimikkeellä.⁽⁴²⁾ Käsiteltävänä olevassa asiassa muut kaivoslain 26/A §:n 5 momentissa tarkoitettut maksuosuudet ovat tämän päätöksen 85 kappaleessa kuvatun mukaisesti pidennyksestä maksettavaa korvausta, joka voidaan katsoa erilliseksi erityismaksuksi vailla yhteyttä lupajärjestelmän lakisääteisten maksujen muutokseen.
- (87) Komissio huomauttaa lopuksi, että pidennys sopimuksen tekeminen ja sen jälkeinen MOL:n maksujen korotus ovat johtaneet siihen paradoksaaliseen tilanteeseen, että MOL, joka ei aloittanut tuotantoa ajoissa, hyötyy edullisemmista kaivosmaksuista vuoteen 2020 saakka lähes kaikilla luvanvaraisilla kentillään, mutta sen kilpailijat, jotka kuuluvat yhtä lailla lupajärjestelmän piiriin ja käynnistivät tuotannon ajoissa eivätkä tämän vuoksi tehneet pidennys sopimusta, joutuvat maksamaan korkeampia lakisääteisiä maksuja.
- (88) Edellä mainitun perusteella komissio katsoo, että toimenpiteestä koituu MOL:lle etua. Se suojaa MOL:n sellaisilta kustannuksilta, jotka yritys muutoin joutuisi maksamaan. Pidennys sopimuksen ja sen jälkeisen kaivoslain muutoksen yhteisvaikutuksena yritykselle koituu etua.

Valtion varat

- (89) Toimenpiteeseen liittyy menetettyjä tuloja, joihin valtiolla olisi ollut oikeus, joten komissio katsoo, että toimenpide myönnetään valtion varoista.

Kilpailun vääristyminen ja vaikutus kauppaan

- (90) MOL on yritykseksi luokiteltu yhdistetty öljy- ja kaasuyhtiö. Se kilpailee muiden, samaan etuun oikeuttamattomien yritysten kanssa. Tämän vuoksi toimenpide vääristää kilpailua. Lisäksi MOL toimii alalla, jolla jäsenvaltioiden kesken käydään kauppaa. Yhteisön sisäiseen kauppaan kohdistuva peruste siis täyttyy myös.

⁽⁴¹⁾ Tuotantomäärien perusteella (tuotettu m³) 99,8 % MOL:n öljykentistä ja 97,6 % MOL:n kaasukentistä kuului pidennys sopimuksen piiriin vuonna 2008.

⁽⁴²⁾ Yhdistetyt asiat T-427/04 ja T-17/05, *Ranska v. komissio*, ja *France Telecom v. komissio*, ei vielä julkaistu, 207 kohta.

Päätelmät valtiontuesta

- (91) Edellä esitettyjen perusteiden mukaisesti komissio katsoo, että toimenpide täyttää SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa säädetyt kriteerit. Näin ollen toimenpide on katsottava SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi.

VIII TUEN SOVELTUVUUS SISÄMARKKINOILLE

- (92) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään poikkeuksista 107 artiklan 1 kohdassa määritelyyn pääsääntöön, jonka mukaan valtiontuki ei sovellu sisämarkkinoille.
- (93) Seuraavassa komissio arvioi toimenpiteen soveltuvuutta näiden poikkeuksien nojalla. On huomattava, ettei Unkari ole esittänyt mitään perusteita tuen soveltuvuudelle sisämarkkinoille.
- (94) On niin ikään huomattava, että toimenpiteellä alennetaan kustannuksia, jotka MOL:n olisi muutoin maksettava, joten toimenpide on katsottava toimintatueksi.
- (95) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan poikkeukset eivät sovellu tässä käsiteltävään tapaukseen, koska toimenpide ei ole sosiaalista tukea, sitä ei ole myönnetty yksittäisille kuluttajille, sen tarkoituksena ei ole luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaaminen eikä sitä ole myönnetty taloudellisen haitan korvaamiseksi sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut.
- (96) Lisää poikkeuksia mainitaan SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdassa.
- (97) Sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan sisämarkkinoille soveltuvana voidaan pitää ”tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma”. Unkarin koko alue katsottiin valtion liittymishetkellä tällaiseksi alueeksi, ja useimmat sen alueista ovat edelleen tukikelpoisia ⁽⁴³⁾.
- (98) Tukialueille myönnettävän valtiontuen soveltuvuutta säännellään alueellisia valtiontukia koskevissa komission suuntaviivoissa vuosille 2007–2013 ⁽⁴⁴⁾ (jäljempänä ’alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat’). Alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen mukaan valtiontuki voidaan periaatteessa hyväksyä vain, jos se on investointitukea ⁽⁴⁵⁾. Kuten edellä jo todettiin, tässä käsiteltävässä tukea ei voida katsoa investointitueksi. Toimintatukena arvioiden tämä toimenpide ei auta kehittämään mitään

toimintoja tai toimialoja eikä sitä ole rajoitettu ajallisesti eikä se ole alenevaa eikä oikeasuhtaista verrattuna niihin erityisiin taloudellisiin haittoihin, joita sillä pyritään lievittämään ⁽⁴⁶⁾.

- (99) Edellä olevan perusteella komissio katsoo, ettei tukeen voida soveltaa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a alakohdassa säädettyä poikkeusta.
- (100) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan sisämarkkinoille soveltuvana voidaan pitää ”tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen”.
- (101) Komissio huomauttaa, ettei käsiteltävänä olevalla tuella ole tarkoitus edistää Euroopan yhteistä etua koskevaa tärkeää hanketta, eikä komissio ole havainnut näyttöä siitä, että tarkoituksena olisi poistaa Unkarin taloudessa oleva vakava häiriö.
- (102) Edellä olevan perusteella komissio katsoo, ettei tukeen voida soveltaa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdassa säädettyä poikkeusta.
- (103) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukaan tuki kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen voidaan julistaa SEUT-sopimuksen mukaiseksi, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä unionissa yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. Tämä ei selvästikään koske nyt käsiteltävänä olevaa tapausta.
- (104) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdassa sallitaan tuki tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. Komissio on antanut lukuisia suuntaviivoja ja tiedonantoja, joissa selitetään, millä tavoin se soveltaa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohtaansa sisältyvää poikkeusta.
- (105) Komissio katsoo kuitenkin, että tuen luonteen ja ominaispiirteiden vuoksi tähän asiaan ei voida isoveltaa

⁽⁴³⁾ Unkarin kansallinen aluetukikartta, jonka komissio hyväksyi 13.9.2006 ja joka julkaistiin EUVL:ssä C 256 vuonna 2006. Lähes koko Unkarin alue on määritelty 107 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaiseksi tukikelpoiseksi alueeksi, lukuun ottamatta Budapestia ja Pestin maakuntaa, jotka ovat 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisia tukikelpoisia alueita.

⁽⁴⁴⁾ EUVL C 54, 4.3.2006, s. 13.

⁽⁴⁵⁾ Alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen 5 kohta.

⁽⁴⁶⁾ Alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen 5 kohdassa sallitaan toimintatuki tiukoin ehdoin. Toimenpide on lisäksi tapauskohtaista tukea. Tältä osin suuntaviivoissa todetaan seuraavaa: ”Kun aikomuksena on poikkeuksellisesti myöntää tapauskohtaista tukea yksittäiselle yritykselle tai tukea, joka on suunnattu yhdelle toimialalle, jäsenvaltion on osoitettava, että hanke edistää johdonmukaista alueellista kehitysstrategiaa ja ettei se luonteensa ja suuruutensa vuoksi aiheuta kohtuutonta kilpailun vääristymistä.” Unkari ei ole toimittanut mitään tätä tukevia tietoja.

suuntaviivoissa ja tiedonannoissa tarkoitettuja poikkeuksia. Unkari ei myöskään ole esittänyt, että tuki voisi olla soveltuva näiden sääntöjen perusteella.

- (106) Näin ollen nyt arvioitavana oleva tuki ei sovellu sisämarkkinoille.

IX PERUSTELTU LUOTTAMUS, SAADUT OIKEUDET JA SYRJINTÄ

- (107) Vaikka komissio ei kiistäkään väitettä, että ennustettavuus toimii yleensä investointien kannustimena, on huomattava, että kun otetaan huomioon SEUT-sopimuksen 108 artiklassa säädetyn komission suorittaman valtiontukivalvonnan pakottava luonne, periaatteessa tuensaajayritys voi perustellusti luottaa tuen sääntöjenmukaisuuteen ainoastaan, jos tuki on myönnetty valtiontukimenettelyä noudattaen⁽⁴⁷⁾. Tältä osin mikään edunsaaja ei voi vedota vilpittömän mielen suojaan puolustaessaan saavutettuja oikeuksia ja välttyäkseen takaisinperinnältä⁽⁴⁸⁾.

- (108) On totta, että tuomioistuin on toistuvasti katsonut, että mahdollisuus vedota luottamuksensuojan periaatteeseen on kaikilla henkilöillä, joille toimielimen toiminnan vuoksi on syntynyt perusteltuja odotuksia. Periaatteen loukkaamiseen ei sitä vastoin voida vedota, jollei yhteisön toimielin ole antanut asiassa täsmällisiä vakuutteluja⁽⁴⁹⁾. Tässä nimenomaisessa tapauksessa MOL ei saanut EU:n viranomaisilta minkäänlaista vakuuttelua, jonka perusteella voisi muodostua perusteltu luottamus.

- (109) On niin ikään totta, että sääntöjenvastaisen tuen saajaa ei ole kielletty vetoamasta poikkeuksellisiin olosuhteisiin, joiden nojalla se oli perustellusti olettanut tuen lailliseksi ja kieltäytyy näin ollen tuen maksamisesta takaisin. Tässä nimenomaisessa tapauksessa ei kuitenkaan ole poikkeuksellisia olosuhteita. Sitä vastoin kaivoslain vuoden 2008 muutos osoittaa, etteivät kaivosyhtiöt periaatteessa voi luottaa siihen, ettei lakia millään tavoin muuteta.

- (110) Komissio huomauttaa, että jo käytössä olevien kenttien kaivosmaksua on muutettu hiljattain kahdesti eli 8 päivänä tammikuuta 2008 ja 23 päivänä tammikuuta 2009. Ensinnäkin on tähdennettävä, että vuoden 2008 muutosta kaivoslakiin oli tarkoitus soveltaa olemassa ole-

viin kaivoslupiin. Tämä näkyy selvästi siitä seikasta, että vuoden 2008 kaivoslain sanamuoto koskee myös ennen vuotta 2008 myönnettyjä lupia. Näiden lupien maksuja mukautettiin uuden kaivoslain voimaantulosta lukien. Tämä osoittaa, ettei luvanhaltijoilla ole perusteltua luottamusta tai saatua oikeutta, jonka nojalla ne voisivat odottaa, että määritelty rojalitaso säilyy muuttumattomana luvan koko voimassaoloajan.

- (111) Toisin kuin Unkari ja muut asianomaiset väittävät, EU:n oikeuskäytännössä vahvistetaan, etteivät yksityishenkilöt voi luottaa siihen, ettei lainsäädäntöä mitenkään muuteta⁽⁵⁰⁾. Myöskään oikeusvarmuuden periaate ei edellytä sitä, että lainsäädäntöä ei muuteta.

- (112) Syrjintäväitettä ei myöskään ole tutkittava. Maksun korottaminen ei ole syrjivää, jos se koskee kaikkia, varsinkin koska järjestelmän sisällä ei tehdä eroja eli luvanvaraisten yritysten kesken ei tehdä rajauksia.

X TAKAISINPERINTÄ

- (113) SEUT-sopimuksen ja Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on toimivalta päättää, että jäsenvaltion on kumottava sisämarkkinoille soveltumaton valtiontuki tai muutettava sitä.⁽⁵¹⁾ Tuomioistuin on niin ikään johdonmukaisesti katsonut, että valtion velvollisuudella kumota komission sisämarkkinoille soveltumattomaksi katsoma tuki on tarkoitus palauttaa aikaisempi tilanne.⁽⁵²⁾ Tässä yhteydessä tuomioistuin on vahvistanut, että tavoite on saavutettu, kun tuensaaja on palauttanut sääntöjenvastaisella tuella saamansa määrät, jolloin se menettää markkinoilla kilpailijoihinsa verrattuna saamansa edun ja tuen suorittamista edeltänyt tilanne palautuu.⁽⁵³⁾

- (114) Oikeuskäytännön mukaisesti neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999⁽⁵⁴⁾ 14 artiklassa säädetään, että ”sääntöjenvastaista tukea koskevissa kielteisissä päätöksissä komissio päättää, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta”.

⁽⁴⁷⁾ Asia C-5/89, *komissio v. Saksa*, Kok. 1990, s. I-3437, 14 kohta.

⁽⁴⁸⁾ Asia C-24/95, *Alcan Deutschland*, Kok. 1997, s. I-1591, 43 kohta.

⁽⁴⁹⁾ Asiat C-182/03 ja C-217/03, *Belgia ja Forum 187 ASBL v. komissio*, Kok. 2006, s. I-5479, 147 kohta.

⁽⁵⁰⁾ Asia C-17/03, *Vereniging voor Energie, Milieu en Water*, Kok. 2005, s. I-4983, 81 kohta.

⁽⁵¹⁾ Asia C-70/72, *komissio v. Saksa*, Kok. 1973, s. 00813, 13 kohta.

⁽⁵²⁾ Yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, *Espanja v. komissio*, Kok. 1994, s. I-4103, 75 kohta.

⁽⁵³⁾ Asia C-75/97, *Belgia v. komissio*, Kok. 1999, s. I-3671, 64 ja 65 kohta.

⁽⁵⁴⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

- (115) Koska tässä käsiteltävänä oleva toimenpide on katsottava sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi tueksi, se on perittävä takaisin markkinoilla ennen sen myöntämistä vallinneen tilanteen palauttamiseksi. Tämän vuoksi takaisinperittävä määrä on laskettava siitä päivästä lukien, jona etua alkoi kertyä tuensaaajalle ja jona tuki on ollut tuensaaajan käytössä, ja korkoa maksetaan varsinaiseen takaisinperintäpäivään asti.
- (116) Tässä tapauksessa valtion toteuttamien toimien sarja on katsottava toimenpiteeksi. Pidennys sopimuksen avulla MOL suojattiin lakisääteisen kaivosmaksun tulevilta korotuksilta. MOL:n etu konkretisoitui, kun kaivoslain ensimmäinen muutos tuli voimaan eli 8 päivänä tammikuuta 2008. Kyseisenä päivänä MOL oli *de facto* vapautettu suuremmista maksuista ja sen vuoksi kilpailijoitaan edullisemmassa asemassa.
- (117) Kuten 61–65 kappaleessa on selvitetty, sovellettava viitekehys on sama kuin muilla lupajärjestelmän puitteissa toimivilla markkinatoimijoilla. Tämän vuoksi etu on MOL:n luvanvaraisista kaivoskentistään kaivoslain muutoksen jälkeen tosiasiaa maksaman kaivosmaksun ja kaivoslaisa säädettyjen maksujen välinen erotus.
- (118) Kuten edellä 85 kappaleessa todettiin, komissio katsoo, että muut sopimuksessa määräytyt maksuosuudet (eli pidennysmaksu ja kertamaksu) on suoritettu vastineeksi pidennyksestä eikä oikeudesta maksaa kilpailijoita pienempiä kaivosmaksuja. Tämä tarkoittaa, ettei niitä ole otettava huomioon etua laskettaessa.

Taulukko 5

MOL:n nykyisen ja hypoteettisen kaivosmaksuvelvoitteen summa kyseisellä kaudella

Suoritettut kaivosmaksut	Todellinen (*) (pidennys sopimuksen mukainen), milj. HUF	Hypoteettinen (kaivoslain mukainen), milj. HUF	Erotus, milj. HUF
2008	106 226,3	134 671,0	– 28 444,7
2009	67 099,7	69 041,8	– 1 942,1

(*) Laskettu pidennys sopimuksessa sovittujen kaivosmaksuprosenttien mukaan (12,24 % 1.1.1998 jälkeen käyttöön otetuilta kentiltä, J % × c ennen kyseistä päivää käyttöön otetuilta kentiltä).
Ks. yksityiskohtaiset tiedot taulukosta 1.
Pidennys sopimuksen muut maksuosuudet (vuonna 2005 suoritettu kertamaksu ja pidennysmaksu, ks. 14 kappale) eivät ole mukana tässä määrässä.

vuodelta 2009 eli yhteensä 30,3 miljardia Unkarin forinttia. Tämä määrä Unkarin olisi perittävä takaisin MOL:ltä lisättyinä koroilla. Perinnän olisi katettava myös vuoden 2010 määrät, joista ei vielä ole käytettävissä tietoja.

- (120) Vuosina 2008 ja 2009 saamatta jääneiden kaivosmaksujen suurusero johtuu siitä, että 23 päivänä tammikuuta 2009 (eli sen jälkeen, kun komissio oli tehnyt päätöksen aloittaa muodollinen tutkintamenettely) voimaan tulleen kaivoslain toisen muutoksen myötä palautui vuotta 2008 ennen vallinnut tilanne ainakin osittain niiden kenttien osalta, jotka on otettu tuotantoon vuosina 1998–2008.

XI PÄÄTELMÄ

- (121) Edellä olevan perusteella komissio katsoo, että MOL:n eduksi toteutettu toimenpide eli pidennys sopimuksen ja kaivoslain vuoden 2008 muutoksen yhdistelmä on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea.
- (122) Koska toimenpide on katsottava sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi, se on perittävä MOL:ltä takaisin, jotta voidaan palauttaa markkinoilla ennen tuen myöntämistä vallinnut tilanne.
- (123) Takaisin perittävä määrä on 28 444,7 miljoonaa Unkarin forinttia vuodelta 2008 ja 1 942,1 miljoonaa Unkarin forinttia vuodelta 2009. Vuoden 2010 osalta Unkarin on laskettava takaisin perittävä määrä jo maksettujen kaivosmaksujen perusteella samalla tavoin kuin vuosien 2008 ja 2009 osalta siihen saakka kun toimenpide on kumottu.

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Unkarin valtion ja MOL Nyrt:n 22 päivänä joulukuuta 2005 tekemässä pidennys sopimuksessa määritellyn kiinteän kaivosmaksun sekä kaivostoiminnasta vuonna 1993 annettuun lakiin XLVIII sen jälkeen tehtyjen muutosten yhdistelmä on MOL:n eduksi myönnettyä, SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

2. Edellä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki, jonka Unkari on myöntänyt MOL Nyrt:lle vastoin SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohtaa, ei sovellu sisämarkkinoille.

3. Unkarin on lopetettava 1 kohdassa tarkoitettujen valtiontuen myöntäminen kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksi antamisesta.

2 artikla

1. Unkarin on perittävä 1 artiklassa tarkoitettu tuki takaisin edunsaajalta.

- (119) Erotus näkyy taulukosta 5 ja on 28,4 miljardia Unkarin forinttia vuodelta 2008 ja 1,9 miljardia Unkarin forinttia

2. Valtiontuen kokonaismäärä on 28 444,7 miljoonaa Unkarin forinttia vuodelta 2008 ja 1 942,1 miljoonaa Unkarin forinttia vuodelta 2009. Unkarin on laskettava vuoden 2010 tuen määrä siihen saakka kun toimenpide on kumottu.

3. Takaisin perittävistä määristä on maksettava korkoa siitä päivästä alkaen, jona tuki saatettiin edunsaajan käyttöön, sen tosiasialliseen takaisinperintään asti.

4. Korolle on laskettava korkoa asetuksen (EY) N:o 794/2004 mukaisesti sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 271/2008.

3 artikla

1. Edellä 1 artiklassa tarkoitettu tuki on perittävä takaisin välittömästi ja tehokkaasti.

2. Unkarin on huolehdittava siitä, että tämä päätös pannaan täytäntöön neljän kuukauden kuluessa sen tiedoksi antamisesta.

4 artikla

1. Unkarin on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksi antamisesta seuraavat tiedot:

a) edunsaajalta takaisin perittävä kokonaismäärä (tuki ja siitä perittävä korko), myös laskelma vuonna 2010 myönnetystä tuesta;

b) yksityiskohtainen kuvaus toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu ja joita suunnitellaan tämän päätöksen noudattamiseksi;

c) täydentävät asiakirjat, jotka osoittavat, että tuensaaja on määrätty maksamaan tuki takaisin.

2. Unkarin on ilmoitettava komissiolle tämän päätöksen täytäntöön panemiseksi toteutettavien kansallisten toimenpiteiden edistymisestä siihen saakka, kunnes 1 artiklassa tarkoitetun tuen takaisinperintä on saatettu loppuun. Sen on annettava välittömästi komission pyynnöstä tiedot toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu tai joita suunnitellaan tämän päätöksen noudattamiseksi. Sen on annettava myös tarkat tiedot tuensaajalta jo perityistä tukimääristä ja koroista.

5 artikla

Tämä päätös on osoitettu Unkarin tasavallalle.

Tehty Brysselissä 9 päivänä kesäkuuta 2010.

Komission puolesta
Joaquín ALMUNIA
Varapuheenjohtaja